

De familie Wachtman

Meld je aan voor onze nieuwsbrief om op de hoogte te blijven van
de nieuwste boeken van Ambo|Anthos *uitgevers* via
www.amboanthos.nl/nieuwsbrief.

Christiaan Alberdingk Thijm

De familie Wachtman

Ambo|Anthos
Amsterdam

De auteur ontving voor dit boek een stimuleringsbeurs
van het Nederlands Letterenfonds.

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

ISBN 978 90 263 5250 8

© 2021 Christiaan Alberdingk Thijm

Omslagontwerp Riesenkind

Omslagillustratie © Jonathan Knowles/Stone/Getty Images

Foto auteur © Merlijn Doomernik

Verspreiding voor België:

Veen Bosch & Keuning uitgevers nv, Antwerpen

Voor mijn kinderen

Pater semper incertus est

– Romeins rechtsbeginsel

Coitus

1

Wanneer ze met hem klaar is, reikt ze naar haar iPhone, alsof het een pakje sigaretten is. Het apparaat, aangelijnd op het nachtkastje, had tijdens de daad al om haar aandacht gevraagd. Ze probeert de telefoon los te koppelen. Haar rechterborst hangt nu net boven zijn hoofd. Als hij zich een klein stukje opricht, zijn buikspieren aanspannen, kunnen zijn lippen haar tepel omvatten, als een zuigeling. Ervaringsregels hebben hem echter geleerd dat hij het gebaar beter achterwege kan laten.

‘Toe,’ zegt hij terwijl ze met het oplaadsnoer klungelt, ‘blijf nog even op me zitten?’ Zijn handen omklemmen haar smalle heupen.

Met het ding in haar linkerhand, haar blik op het scherm gefixeerd, stapt ze van hem af, naar zijn kant van het bed, haar rechterhand zoekt heel even steun op zijn borstkas.

Wachtman staart in het halfduister naar het plafond, naar een haak waar ooit een lamp aan heeft gehangen. Er was een tijd dat ze hem onvoorwaardelijk begeerde. Porde hem wakker, midden in de nacht. Twee grote kijkers in het donker. Haar stem die zegt, fluisterend, dat ze niet kan slapen, verlegen, hoopvol, als een klein kind dat smeekt nog even televisie te mogen kijken op de bank. ‘Weet jij misschien iets om me in slaap te krijgen?’ Ze was verslaafd aan hem. Een pinkbeweging was genoeg om haar te bevredigen.

‘Zit je op Insta?’ Hij spreekt de naam van het sociale netwerk

een octaaf hoger uit, alsof hij een puber is, alsof iedereen op Instagram een puber is.

‘Hm?’ Freya blijft bewegingloos liggen, haar hoofd op haar rechterhand geplant.

Het scherm, het enige licht in de slaapkamer, straalt als een radioactieve bron over haar rug. Wachtman staart naar de wervels, die in een flauwe bocht omhooggaan tot waar de krullen beginnen. Met zijn vingers wandelt hij via de uitsteeksels naar boven. Het kan hem niet schelen dat ze het irritant vindt. Wachtman wil opgemerkt worden. Hij pakt een paar van haar lokken tussen duim en wijsvinger. De krullen waarover Freya zo vaak klaagt. Ongehoorzaam, springerig, hormonaal. Wachtman steekt zijn neus in de bos en ruikt amandelshampoo. Dezelfde shampoo die hij na de aller-eerste keer – hij was fenomenaal – bij haar thuis onder de douche had gebruikt. In die tijd had hij nog een grote bos rode krullen. Haar arm lijkt een vlieg weg te slaan – ze wil dat hij ophoudt met aandacht vragen.

Wachtman zucht. Draait terug op zijn rug. Zijn lid klopt na op de helling van zijn buik. Een koude druppel valt naar beneden. Dood zaad. Toch zonde.

‘Alles goed met de kleine fans?’

‘Wat?’

‘Laat maar.’

Het is niet haar eigen Instagram-account dat Freya bekijkt; ze swipet door de reacties op de pagina van Felicity, het kindkarakter waaraan ze haar stem leent. Haar duim gaat eindeloos over het scherm, haar gezicht ertegenaan geplakt. Toen ze gingen samenwonen, zogenaamd vanwege de baby, bestond Instagram nog niet. Geen kind had van Felicity gehoord.

Hij slaat het dekbed van zijn onderbenen af, demonstratief, en kantelt zijn zware lijf naar links, op zijn zij. Zo kan hij zich makkelijker oprichten. Op de tast loopt hij door de gang. Hij ploft neer op de wc. Ja, hij moet van haar genderneutraal plassen – als een vrouw.

Hij duwt zijn penis, nog half-erect, onder de rand van de pot. Uit zijn voorhuid perst hij met duim en wijsvinger de laatste druppel. Hij ruikt eraan, inhaleert de geur. Onmiskenbaar. Vintage Wachtman. Hoe roken zijn winden toen hij een puber was? Hij zou het niet weten. Maar een walm zaad brengt hem ogenblikkelijk terug naar zijn zolderkamer, de deur gebarricadeerd tegen de pottenkijkers, en naar Birgitta Steinberg, de eerste roodharige playmate. Het knisperende geluid van het scheiden van samengekleefde pagina's. Hij, Philip, zijn voorhoofd rustend op een balk van zijn schuine zolderplafond, het mannenblad opengeslagen voor hem op zijn tienerbed. Zij, Birgitta, vanuit een luie rieten stoel naar hem kijkend, uitdagend, haar benen gespreid, zo van: kom maar op, jochie. De geur van glossy papier vermengd met sperma: het parfum van levenselixer.

Zijn laatste jaar. Het is zijn laatste jaar.

Geef hem een moment, maar dan verzamelt de urine zich in zijn pisbuis. Even ervaart Wachtman de sensatie van wel moeten maar niet kunnen plassen, een tinteling in zijn eikel. Als het straks komt, moet hij oppassen dat hij niet tussen pot en bril spuit. Zijn linkerhand kruipt naar beneden, langs zijn dikke buik; hij duwt zijn half-erecte penis verder naar de wand van de wc-pot. Een ferme straal kaatst tegen het porselein. Ha, niets mis met zijn prostaat. Terwijl zijn blaas leegloopt, legt hij zijn hoofd in zijn vrije hand. Waar is haar liefde gebleven?

Drie minuten. Langer duurde het niet. Ze had een klodder vaseline tussen haar benen gesmeerd en was op hem gaan zitten, gehaast, alsof met iedere verloren seconde de kans op bevruchting afnam. Freya weet wat ze moet doen om hem snel klaar te krijgen. Als op de automatische piloot verrichtte ze de noodzakelijke handelingen. In zijn hoofd riep hij op tot verzet. Wachtman richtte zijn gedachten op het vakgroepoverleg, probeerde de agenda van de vorige vergadering te reciteren. Aanvraag voor NWO-onderzoek. Iets met Surinaams erfrecht? Maar hoofd en lichaam zaten op een an-

dere golflengte. Hij kwam, veel te snel, en zij pakte haar telefoon. Haar orgasme was uitgebleven, natuurlijk.

Ze wil een kind. Een kind van hem. ‘Een klein roodharig hummeltje,’ had ze gezegd. Zijn ego maakte een sprongetje. Het zou ze nader tot elkaar brengen, iets gezamenlijks. Freya klokte de tijden heel nauwkeurig. Iedere maand waren er twee cruciale uren. Het maakte niet uit waar hij was, hij moest komen opdraven. Niet meer drinken, geen sigaretje meer aan het einde van de dag. Zijn zaad moest in topconditie zijn. Maar het beoogde effect blijft uit. Freya wordt maar niet zwanger.

Zijn laatste jaar en zij wil een kind. Nooit heeft hij erbij stilgestaan dat het weleens niet zou kunnen lukken. Tegenslag, dat is altijd de ander. Hoeveel stellen heeft hij tijdens zijn promotieonderzoek wel niet geïnterviewd? Zonder uitzondering ten einde raad. Nooit gedacht dat het hem ook zou overkomen. Nou ja, in technische zin overkomt het hem ook niet, het overkomt Freya. Wachtman weet dat het niet aan hem ligt. Dumortier heeft hem onlangs, op zijn vijfenvestigste verjaardag, nog getest.

Hij schudt zijn piemel om de laatste druppels plas te lozen. Hij wil zijn meisje terug. In het begin stond ze bij de deur te wachten als hij terugkwam van een congres in het buitenland. Zodra ze zijn sleutel in het slot hoorde, opende ze de deur en trok hem naar binnen. At hem op, zijn gulzige vriendin, zijn studente. Zou nu niet meer kunnen, een relatie met een studente. Bij de eerste verdenking zouden ze hem met pek en veren de Oudemanhuispoort uit jagen. Hij bevingert de rimpels in zijn voorhoofd. De mensen zijn anders gaan denken. Conservatiever. Terug naar vroeger. De meerderheid dringt haar kleingeestige seksuele moraal op aan de minderheid. De stem van het volk, daar moeten we tegenwoordig naar luisteren. Een doodgewone man die zijn boodschappen staat in te laden in zijn Opel Astra op het Gelderlandplein. Die kan ons de weg wijzen. Wachtman moet glimlachen bij de gedachte. Alsof het volk iets van de rechtsstaat begrijpt. Met een hand op zijn dij, de andere aan de

wastafel geklemd, staat hij op van de pot. Hij knipt het licht aan. Zijn ogen moeten een paar seconden wennen. Wachtman bekijkt zichzelf in de spiegel.

Bleek, altijd geweest. De hoeveelheid zonnebrand die er in 46 jaar wel niet op zijn lichaam moet zijn gesmeerd. Zijn moeder liet hem altijd allebei zijn handen openhouden. Dan druppelde ze de crème op zijn palmen. 'Links is voor je rechterarm, rechts is voor je linkerarm.' Daarna kreeg hij twee klodders voor zijn benen. Dan volgden buik, borst en schouders, als laatste zijn hoofd. Wachtman moest alles zelf doen. Alleen zijn rug deed zijn moeder. Haar nagels tussen zijn schouderbladen, dat was een fantastisch gevoel. Sinds hij zijn krullen is verloren, oogt hij nog bleker. Alsof iemand met een brede kwast een vleeskleurige streep over zijn hoofd heeft getrokken. Zijn borstelige wenkbrauwen een herinnering aan zijn oude furie.

'Aan alle goede dingen komt een eind,' had zijn vriend Dumortier gezegd. Hij zal het gaan missen.

Wachtman wrijft over zijn buik, liefkozend, alsof er een baby in zit. Uit zijn navel verwijderd hij een pluisje. Hij grijpt de kwabben in zijn zij, zoals hij ooit de borsten van Freya mocht omvatten. Naar objectieve maatstaven kan niet gezegd worden dat hij een mooie man is. Hij trekt zijn buik in. Zo zag hij er vroeger uit. Als hij nou eens twintig kilo zou afvallen, zou Freya dan weer net zo naar hem hunkeren als vroeger? Hij is krom. Nee, hij staat krom. Als hij zijn schouders naar achteren trekt, als hij dat zou doen, is hij tien centimeter langer. Wachtman houdt zijn armen in de lucht als een gewichtheffer, spant zijn biceps. Hij duwt zijn armvet omhoog, alsof hij spieren heeft. Hij lacht naar zijn spiegelbeeld. Het was niet zijn lot om bodybuilder te worden. Wachtman is tot grootsere zaken voorbestemd.

Uit de slaapkamer klinkt tevreden geronk. Snurken mag het niet genoemd worden. Net wanneer ze geluid begint te maken, stokt de adem. Toen hij het voor het eerst hoorde, schrok hij zich rot.

Ze stikt! Hij schudde haar wakker. Freya boos. Ze zei dat ze niet snurkte. Nou goed, dan snurk je niet. Nu hij weet dat ze blijft leven, zijn Freya, kan het hem ook niet schelen wat het is. Hoe kan hij haar ooit vertellen dat zij de oorzaak is? Een klein, roodharig hummeltje. Hij gunt haar echt wel een kind, een Wachtmannetje. Kon ze hem maar weer onvoorwaardelijk liefhebben. Hij scheurt een stukje wc-papier van de rol en maakt het uiteinde van zijn piemel schoon. Waarom doet hij dit? Hij draait zich om en deponeert het in de wc. Nee, niet doortrekken. Dan wordt Freya wakker.

Bij elke stap omhoog persen zijn knieën waterdruppels door zijn spijkerbroek. Een regenpak zou de oplossing zijn. Hij weet het, zo'n krenge kost een paar tientjes bij de Hema, maar dan loopt hij erbij als een blauwe of gele eenheidsworst. Wachtman is niet gevoelig voor mode, wel voor de meute. Hijgend arriveert hij bovenaan de trap.

Hm, vreemd. Voor de deur van zijn kamer zit een meisje. Een plasje water rond haar stoel. Dezelfde stoel die hij gebruikte toen hij nog mondelinge tentamens mocht afnemen; de gang van het Instituut als geïmproviseerde wachtruimte. Wat doet zij hier? Het rode haar samengebonden in een warrige knot, natgeregend, boven op haar hoofd. Zwarte legging, spijkerrokje. Is dat niet veel te koud voor oktober? Legerkistjes aan haar voeten. Het meisje wil de wereld laten weten dat ze anders is. Een studente, zoveel is duidelijk.

Het kind geeft hem nog even om op adem te komen. Dan draait ze haar hoofd langzaam naar Wachtman. Ze kijkt hem aan alsof hij haar ongewenst zwanger heeft gemaakt. Kent hij haar?

‘Zit je hier al lang?’

Ze kucht, verkouden: het meisje zou in bed moeten liggen. ‘Vanaf tien uur,’ zegt ze en ze haalt haar neus op.

Wachtman veegt het vocht van de wijzerplaat van zijn horloge. Het is tien voor halfelf. Voor zover er bedrijvigheid kan zijn op het

Instituut voor Familierecht is die in volle gang. Drie geopende deuren, verderop in de gang. Miriam Sterck neemt het hem vast kwalijk dat hij de studente heeft laten wachten. Hij mompelt iets wat een verontschuldiging zou kunnen zijn. Uit de zak van zijn waxjas vist hij een grote sleutelbos. Hij zoekt, als een conciërge, de juiste sleutel. Wie is dat kind? Wat komt ze doen? Het meisje staat op, schuift haar natte spijkerrokje wat naar beneden. Niet onaardig, zou wat meer vet rond de heupen mogen hebben. Het is een gedachte die Wachtman van de commissie seksuele intimidatie niet over zijn studentes mag hebben. Stelletje non-valeurs. Bij ieder contact met iemand van de andere sekse berekent zijn precortex pijlsnel de kwaliteit van het potentiële gezamenlijke nageslacht. Dat zal niet veranderen, niet zolang hij nog les mag geven aan studentes. Niets mis met de menselijke natuur, zolang hij er maar niet naar handelt. Geen commissie kan dat veranderen.

De deur van zijn kamer gaat piepend open. Het meisje wil achter hem aan naar binnen schuifelen.

‘Je moet nog even wachten.’

Met een dramatische zucht zakt ze terug in de stoel. Routineus knipt hij de tl-verlichting aan, die na een aanvankelijke aarzeling de kamer hel verlicht. Het ruikt er naar vochtig, verwaarloosd papier. Wachtman draait de knop van de radiator naar vijf. Kwakt de sleutelbos op zijn bureau. Zijn jas hangt hij over zijn bureaustoel om te drogen. Drie keer trekt hij stevig aan het touw van de luxaflex. Het regent nog steeds. Diagonale strepen beschieten de binnenplaats van de Oudemanshuispoort. De bladeren van de kastanjeboom kleuren geel. In de gang tapt een voet op het rode linoleum.

‘Moet ik nog lang wachten?’ roept ze, hard genoeg dat Miriam Sterck, twee deuren verder, het kan horen.

Hij loopt naar de deuropening. ‘Nog even,’ zegt hij en sluit de deur.

Wat moet dat meisje van hem? Een moment staart Wachtman peinzend naar het raam, zijn hand op zijn kale voorhoofd. Dan gaat

hij op zoek naar zijn agenda. In zijn tas? Nee. In de binnenzak van zijn jas? Ook niet. Hij staart naar zijn bureau: twee kartonnen bekertjes, roerstaafjes die over de rand koekeloeren, de nietmachine waarvoor hij vrijdag geen nietjes kon vinden, de bek opengesperd, lege Mars-verpakkingen, scripties op een stapel tegen de muur, zijn toetsenbord een kwartslag gedraaid, deels bedekt met papieren. Geen agenda. Hij moet hem thuis zijn vergeten. Freya zal hem vinden en hem vervloeken dat hij niet gewoon een smartphone neemt, net als 'alle normale mensen'.

Zijn computer wordt reutelend wakker. Een venster springt omhoog. Of hij een kritieke update wil installeren? Nee, dat wil hij niet. Laat me met rust, venster. Hij scrolt door zijn mail van de afgelopen dagen. Niets. Zoekt op de term 'scriptie'. Langzaam vult zijn scherm zich met resultaten, een deel van de mails nog ongeopend. Vragen van studenten lossen zich vanzelf op als je niet reageert. Ah, daar is een afspraakbevestiging. Vera Hartog. Nette mail. Opzet voor haar scriptie erbij. Het recht van de spermadonor op anonimiteit. Natuurlijk. Hij scant de opzet: inleiding, vraagstelling, inhoudsopgave, voorlopige literatuurlijst. Ja, allemaal opgenomen, zijn publicaties, de laatste alweer van een paar jaar geleden. Begeleiding van deze studente gaat hem niet veel tijd kosten. Hij drukt de bijlage af, loopt naar de printer op de gang. Vera kijkt alsof ze ieder moment tot uitbarsting kan komen.

'Je mag binnenkomen.' Wachtman verplaatst de stapels papier van zijn spreektafel naar de grond. 'Ga zitten.'

Uit haar rugzak haalt ze een iPad waar ze een toetsenbord aan vastklikt. 'Is hier wifi?'

Wachtman negeert de vraag, rolt op zijn bureaustoel naar de andere kant van de tafel. 'Dus jij bent Vera?'

Ze knikt, vermoeide blik, alsof ze zich al zes keer aan hem heeft voorgesteld. Het haar is stevig. Dat trek je er niet zomaar uit. Als kind had hij net zo'n kleur, wortelrood. Nu is het flets geworden. Nou goed, je kunt er niet zoveel van zeggen. Die paar stekels op zijn

achterhoofd en boven zijn oren. In 2012 waren al zijn krullen ineens weg. Hij trimt de verschroeiide resten sindsdien met de tondeuse.

‘En je volgt de master privaatrecht?’

‘Staats- en bestuursrecht. Ik ben met name in grondrechten geïnteresseerd.’

‘Nou, dan heb je een goed onderwerp uitgekozen. Hoe ben je er zo op gekomen?’

‘Gewoon.’ Het meisje haalt haar knokige schouders op. ‘Leek me interessant. Nou ja, ik ken iemand die kind is van een spermadonor. Vriendin van mij.’

Wachtman maakt een aantekening op de opzet van Vera. ‘Ja, zonder het te weten kennen we allemaal wel een kind van een donor. Meer dan de helft van de donorkinderen in Nederland, zo’n 50.000, weet niet eens dat het een KID-kind is.’ Zo’n meisje wegwijs maken in de wereld, dat is toch het mooiste wat er is? Heeft een kalmerend effect op Wachtman. Kinderen, nog zo jong en beïnvloedbaar, die naar hem luisteren. Niet dat hij zijn eigen mening per se aan ze wil opdringen. Wachtman vindt alleen dat hij vrij vaak gelijk heeft.

‘Maaik Dammers zei dat u nog ruimte had. Zei dat u er goed in zat.’

“‘Er goed in zat’, zei Dammers dat?’ Wachtman maakt een horend geluid. ‘Nogal een understatement. Ik ben gepromoveerd op het onderwerp. Maar Niemantsverdriet zou je ook kunnen begeleiden.’

‘Ik doe het heel graag bij u. Professor Niemantsverdriet had volgens meneer Dammers geen tijd.’

Wat is dit nou? Zit Dammers hem op te zadelen met studenten waar anderen geen zin in hebben? Wordt hij, de universitair hoofd-docent, als het afvalputje van het Instituut behandeld?

‘Ik heb het ook heel druk. Ik kan je dus niets beloven.’

‘Duh, wel raar als niemand van het Instituut voor Familierecht tijd heeft om mijn scriptie te begeleiden.’ Ze verschuift haar kno-